

TRACY CHEVALIER

Een
losse
draad

Engeland, 1932. De gevolgen van de Eerste Wereldoorlog zijn nog altijd voelbaar. Violet Speedwell verloor zowel haar broer als haar verloofde en wordt door de maatschappij gezien als een 'overtollige vrouw', gedoemd haar leven te slijten als oude vrijster.

Vastbesloten om haar verstikkende moeder te ontvluchten en haar eigen plek te vinden, verhuist ze naar Winchester. Daar sluit ze zich aan bij de borduursters, een groep uiteenlopende vrouwen die de knielkussens voor de kathedraal maken. Al snel raken hun levens vervlochten en delen ze elkaars geheimen.

Wanneer het ondenkbare dreigt te gebeuren en een nieuwe Wereldoorlog op uitbreken staat, blijkt Violets nieuw verworven onafhankelijkheid niet vanzelfsprekend.

Een losse draad is een tijdloos verhaal over vriendschap en liefde en over een vrouw die haar eigen weg wil gaan.

'Chevalier schetst een prachtig beeld van de Engelse maatschappij in de jaren dertig. Een intrigerend verhaal over een jonge vrouw die wordt geconfronteerd met tradities en vooroordelen.' – Penelope Lively, auteur van *Leven in de tuin*

'Heerlijk om te lezen en het einde maakte me aan het huilen.' – *The Times*

'Een bedrieglijk kalme, zeer ontroerende roman. Als de Jane Austen van de 21ste eeuw weeft Chevalier met een prachtige draad zorgvuldig een verhaal over nieuw geluk voor vrouwen die het niet makkelijk hebben gehad.'

– Louisa Young, auteur van *Mijn liefste ik wil je vertellen*

Tracy Chevalier (1962) groeide op in Washington D.C. In 1984 verhuisde ze naar Londen, waar ze nu nog woont. Ze verwierf internationale bekendheid met haar roman *Meisje met de parel*, over het schilderij van Vermeer, die zeer succesvol werd verfilmd met Colin Firth en Scarlett Johansson. Van haar verscheen eveneens de roman *Opmerkelijke schepsels*, die wordt verfilmd met Kate Winslet in de hoofdrol.

TRACY CHEVALIER

Een losse draad

Vertaald door Anke ten Doeschate

uitgeverij
ORLANDO

‘Love Is The Sweetest Thing’ – Words and Music by Ray Noble
Copyright (c) 1932 British & Dominion Films Corp.

Copyright Renewed

Published by Range Road Music and Bienstock Publishing
Company o/b/o Redwood Music Ltd., rights administered by
Round Hill Carlin, LLC and by Sony/ATV Music Publishing
LLC, 424 Church Street, Suite 1200, Nashville, TN 37219
International Copyright Secured All Rights Reserved, reprinted by
permission of Hal Leonard LLC

© 2019 Tracy Chevalier

Oorspronkelijke titel *A Single Thread*

Oorspronkelijke uitgever The Borough Press, an imprint of
HarperCollins *Publishers* Ltd, London

© 2019 Nederlandse vertaling Uitgeverij Orlando bv, Amsterdam
Vertaald uit het Engels door Anke ten Doeschate

Omslagontwerp Mariska Cock

© Omslagbeeld Shutterstock

Zetwerk Pre Press Media Groep, Zeist

ISBN 978 94 9308 131 4

NUR 302

www.uitgeverijorlando.nl

HOOFDSTUK I

‘Ssst.’

Violet Speedwell fronste haar wenkbrauwen. Ze hoefde niet tot stilte gemaand te worden, want ze had niets gezegd.

De sisser, een bemoeizieke vrouw met een helm van grijs haar, had zich geposteerd in de zuilengang die naar het koor leidde, wat Violet het mooiste stukje van de kathedraal van Winchester vond. Het bevond zich in het hart van de kerk. Aan de ene kant strekte het middenschip zich uit, aan de andere het priesterkoor en de retrochorus. De noordelijke en zuidelijke dwarsbeuken die als korte armen uitstaken, vervolmaakten het kruis dat dit bouwwerk vormde. Van de andere delen van de kathedraal was ze minder gecharmeerd: het middenschip was enorm, de gangpaden tochtig, de dwarsbeuken donker, de kapellen te eerbiedig en de retrochorus eenzaam. Maar het koor had een lager plafond en met houtsnijwerk versierde banken waardoor de plek menselijker aandeed. Het was luxueus, maar niet al te voornaam.

Violet keek over de schouder van de vrouw. Ze had alleen maar even een kijkje willen nemen. Zo te zien werden de stoelen en banken van het koor en het aangrenzende priesterkoor grotendeels door vrouwen bezet. Het was veel drukker dan je zou verwachten op een donderdagmiddag. Er was vast een of andere speciale dienst. Het was 19 mei 1932, St. Dunstan Day. Dunstan, die de duivel met een tang had afgeweerd, was de beschermheilige van goudsmiden. Maar het leek haar niet aan-

nemelijk dat de vrouwen van Winchester voor hem waren gekomen.

Ze bestudeerde de kerkgangers. Vrouwen keken altijd met een veel kritischere blik naar andere vrouwen dan naar mannen. Mannen hadden geen oog voor een ladder in een kous, lippenstift op tanden, uitgroei in het haar, een rok die te strak om de heupen zat of oorbellen met nepdiamantjes die net iets te opzichtig waren. Violet registreerde elke tekortkoming en wist dat dat andersom ook gold. Ze had zelf een heel lijstje: futloos, kleurloos haar, afhangende schouders, ogen die zo diep in hun kassen lagen dat je amper kon zien dat ze blauw waren en een neus die al rood werd als ze het warm had of zelfs maar een slokje sherry nam. Ze had man noch vrouw nodig om haar op haar eigen tekortkomingen te wijzen.

Net als de poortwachster waren de vrouwen in het koor veelal ouder dan Violet. Ze droegen allemaal een hoed en de meesten hadden hun jas om hun schouders gelegd. Hoewel het best een mooie dag was, was het binnen koel, zoals altijd in kerken en kathedralen, zelfs hartje zomer. Al die stenen absorbeerden geen warmte en hielden kerkgangers alert en ietwat oncomfortabel, alsof je je tijdens het bidden tot God niet te veel mocht ontspannen. Als God een architect was, vroeg ze zich af, zou hij dan kiezen voor de zandstenen blokken uit het Oude Testament of de verfijnde afwerkingen uit het Nieuwe Testament?

Ze begonnen te zingen – ‘All ye who seek a rest above’ – als een leger of een regiment, zich bewust van het groepsbelang. Het wás ook een groep. Dat kon Violet zien. Deze vrouwen zaten in een onzichtbaar web dat hen verbond aan een gemeenschappelijke zaak, wat dat ook mocht zijn. Er leek ook hiërarchische structuur te zijn: twee vrouwen die op een van de voorste koorbankjes zaten waren duidelijk de leiders. De één glimlachte, de ander fronste. De fronsende keek rond terwijl het gezang regel voor regel werd afgewerkt, alsof ze in haar hoofd

afvinkte wie er wel en niet was; wie luid meezong en wie zachtjes; wie na afloop een standje moest krijgen omdat ze had zitten dagdromen en wie een achteloos, hooghartig complimentje verdiende. Het voelde alsof je weer in de schoolbanken zat.

‘Wie zijn...’

‘Ssst!’ De frons van de vrouw in de zuilengang werd nog dieper. ‘Je zult moeten wachten.’ Haar stem overstemde Violets zachte vragende toon. Enkele vrouwen op de dichtstbijzijnde bankjes keken op. Dat ontstemde de vrouw nog meer. ‘Dit is de Presentatie van de Borduursels,’ siste ze. ‘Toeristen zijn hier niet welkom.’

Violet kende dit type, de buitensporig gretige poortwachter. Deze vrouw zou kruipen voor dekens en bisschoppen, maar keek neer op ieder ander.

Hun confrontatie werd verstoord door een oudere man die over het zijpad van de lege retrochorus aan de oostkant van de kathedraal naderde. Hij had wit haar en een snor. Zijn tred was stevig maar niet meer zo kwiek. Zoals bij elke man maakte Violet een snelle rekensom. Hij was eind vijftig of begin zestig. Sinds 1914 was er achttien jaar verstreken, dus hij was eind veertig geweest toen de oorlog uitbrak. Hij had waarschijnlijk niet meegevochten, hooguit in een later stadium toen er geen jonge rekruten meer te vinden waren. Misschien had hij wel een zoon die had meegevochten.

De poortwachterster vermande zich toen hij dichterbij kwam en stond klaar om haar territorium tegen nog een indringer te verdedigen. Maar de man passeerde hen zonder hen amper een blik waardig te keuren en liep de trap af naar de zuidelijke dwarsbeuk. Ging hij de kathedraal verlaten of zou hij afslaan naar de kleine Fishermen’s Chapel waar Izaak Walton begraven lag? Daar was Violet naar op weg geweest voordat deze speciale dienst haar nieuwsgierigheid had gewekt.

De vrouw deed een stap opzij om de man na te kijken. Violet

greep haar kans, glipte het koor binnen en ging op de dichtstbijzijnde lege stoel zitten. Precies op dat moment stapte links van haar de deken op de preekstoel midden in het koor en sprak: ‘De Heer zij met u.’

‘En met uw geest,’ antwoordden de vrouwen om haar heen in het afgemeten tempo dat kerkdiensten eigen is.

‘Laat ons bidden.’

Terwijl Violet samen met de anderen haar hoofd boog, voelde ze een vinger in haar schouder prikken. Ze negeerde het, want ze kon zich niet voorstellen dat de poortwachster een gebed zou verstoren.

‘Almachtige God, lang geleden beval U dat Uw heiligdom versierd moest worden met werken van schoonheid en vernuftig vakmanschap, ter ere van Uw naam en ter verkwikking van de mensenziel. We smeken U de offers uit onze handen aan te nemen en hopen dat we ooit gezegend zullen zijn als Uw dienaren, in naam van Jezus Christus. Amen.’

Violet keek om zich heen. De stoelen in het koor en het priesterkoor stonden in een kring in plaats van voor het altaar. Tegenover haar zaten rijen vrouwen met daarachter het stenen doksaal versierd met maaswerk van bogen en sierkrullen. Achter het doksaal stonden de stenen doodskisten met de botten van bisschoppen, koningen en koninginnen. Helaas lag alles door elkaar, want in de burgeroorlog hadden Cromwells mannen de kisten geopend en de botten eruit gegooid. Tijdens een rondleiding die Violet na haar verhuizing naar Winchester braaf had gevolgd, had de gids verteld dat de soldaten dijbeenderen naar het Great West Window hadden gegooid en zo het glas in lood hadden vernield. Toen Charles II in 1660 weer op de troon kwam, werd het raam gerestaureerd met de glasscherven. Het werd een hutjemutje waarin de bijbelse scènes van weleer niet meer te herkennen waren. Toch zag het er netjes uit, net als de doodskisten. Ze stonden ferm en keurig boven haar hoofd, alsof

het nooit anders was geweest en nooit anders zou zijn. Dit bouwwerk leek dan wel voor de eeuwigheid gemaakt, maar delen ervan waren meermalen verwoest en gerestaureerd.

Het was amper voorstelbaar dat zulk wangedrag had plaatsgevonden in zo'n solide gebouw, waar nu het Onzevader werd opgezegd. Maar het was evenmin voorstelbaar geweest dat het solide Groot-Britannië oorlog tegen Duitsland zou voeren en zo veel soldaten op het slagveld zou verliezen. Na afloop was het land op dezelfde manier bijeengeraapt als het Great West Window. Het was weerbarstig en provisorisch gerepareerd, maar de schade was onherstelbaar.

'Gelovend in Jezus Christus dragen we deze geschenken op aan Gods eer.' Terwijl de deken sprak, gebaarde hij naar het hoogaltaar aan het uiteinde van het priesterkoor. Reikhalzend keek Violet naar de geschenken in kwestie en moest toen een lach onderdrukken. Op de trap van het altaar lagen in keurige rijen tientallen knielkussens.

Ze wist dat ze dit niet amusant hoorde te vinden. Knielkussens waren belangrijk. Violet was altijd blij geweest met de rechthoekige, lederen knielkussens van het formaat van een fotoboek in St. Michael's, de kerk die de Speedwells in Southampton hadden bezocht. Hoewel ze onder de jarenlange last van duwende knieën tot harde platen waren versleten, waren ze in elk geval niet zo koud als de stenen vloer. Ze had alleen nooit gedacht dat die dingen ingezegend moesten worden. Toch leek deze dienst daarvoor bedoeld te zijn.

Ze keek op haar horloge. Ze had het kantoor verlaten om typelint te kopen en had stilzwijgend toestemming gekregen om onderweg ergens koffie te drinken. In plaats daarvan had Violet de Fisherman's Chapel in de kathedraal willen bezoeken. Wijlen haar vader was dol geweest op vissen en op zijn nachtkastje had altijd een exemplaar van *The Compleat Angler* gelegen, al had ze hem er nooit in zien lezen. Ze vroeg zich af of knielkussens wel

de moeite waard waren om te laat voor te komen.

Het gebed was voorbij. Iemand tikte op haar schouder. Deze dienst duurde langer dan koffiedrinken of een bezoekje aan Walton, maar ze kon het niet uitstaan dat deze vrouw haar zo op de huid zat. ‘Ik heb me bij de dienst gevoegd,’ mompelde ze, voordat de poortwachster iets kon zeggen.

De vrouw fronste haar wenkbrauwen. ‘Ben je een brodeuse? Ik heb je nooit op de bijeenkomsten gezien.’

Violet wist niet wat dat woord betekende. ‘Ik ben nieuw,’ zei ze daarom maar.

‘Nou, deze dienst is bedoeld voor degenen die al een bijdrage hebben geleverd. Je zult moeten wachten op de volgende dienst in oktober, want dan heb je pas echt meegedaan en werk verricht.’

Als de poortwachster op dat moment geen blik op Violets linkerhand had geworpen, had ze misschien geaccepteerd dat ze niet welkom was en was ze weer vertrokken. Dat had ze hoe dan ook moeten doen: weggaan, een typelint kopen en weer op tijd terug op kantoor zijn. Zulke diensten waren vaak saai, zelfs in zo’n prachtige kathedraal als die van Winchester. Maar ze haatte het vooroordeel van de poortwachster vanwege het ontbreken van een trouwring. Ze kon er niets aan doen en keek op haar beurt naar de linkerhand van de vrouw. Een trouwring, uiteraard.

Violet ademde in en vatte moed. ‘Er is me gezegd dat ik kon komen.’ Haar hart bonsde in haar keel, wat zo vaak gebeurde als ze rebelleerde, of dat nu op grote of kleine schaal was. Toen ze haar moeder een half jaar geleden had verteld dat ze naar Winchester ging verhuizen, had haar hart zelfs zo hard gebonsd dat ze dacht dat het een gat in haar borstkas zou slaan. Ik ben achtendertig jaar en nog altijd bang, dacht ze.

De frons van de poortwachster werd nog dieper. ‘Wie heeft je dat verteld?’

Violet gebaarde naar een van de in bont geklede vrouwen op het voorste koorbankje.

‘Heeft mevrouw Biggins gezegd dat je kon komen?’ Nu klonk de poortwachster enigszins bedremmeld.

‘Mabel, ssst.’ Nu anderen de vrouw tot stilte maanden, werd ze knalrood. Ze wierp nog een dodelijke blik op Violet en keerde terug naar haar stek in de zuilengang.

De deken was nu halverwege zijn toespraak. ‘Deze prachtige kathedraal is door de eeuwen heen gezegend met vele versieringen,’ zei hij, ‘of die nu van steen, hout, metaal of glas waren. Dat diende ter verheffing van degenen die hier komen bidden en ter herinnering aan Gods glorie, zowel in de hemel als op aarde.

Aan deze rijkdom worden nu de knielkussens die hier voor het altaar liggen toegevoegd. Dit vormt het begin van een ambitieus project om degenen die de diensten in het koor en het priesterkoor bijwonen, kleur en comfort te schenken. Het Genootschap van Kathedraalbrodeuses is vorig jaar op mijn verzoek opgericht door mejuffrouw Louise Pesel. Het woord ‘brodeuse’ is afkomstig van het Devote Genootschap van Brodeuses – een borduurdersgilde uit de middeleeuwen. Dit nieuwe genootschap doet de nobele geschiedenis van dit ambacht eer aan. Mejuffrouw Pesel heeft ermee als doel heden en verleden te verenigen. Veel leden zijn vandaag aanwezig. Jullie zijn overduidelijk erg druk geweest met naald en draad, want de borduursels op deze knielkussens voor het priesterkoor zijn prachtig. Binnenkort beginnen jullie aan de knielkussens voor de stoelen en banken in het koor. We zullen niet alleen prachtige kleuren en patronen kunnen ontwaren tussen het soberdere hout en steen, het knielen zal voor biddende kerkgangers nu ook comfortabeler zijn.’ Hij zweeg even en glimlachte als voorbode van een typisch dekengrapje. ‘De knielkussens zullen bovendien het aanhoren van mijn preken veraangename.’

Her en der werd zachtjes gegiecheld.

Terwijl hij verder sprak, wierp Violet een zijdelingse blik op de vrouw naast haar die vrij hard had gelachen. Ze had een smal, hoekig gezicht, alsof er een lange, gelijkbenige driehoek tussen haar slapen en kin prijkte. Haar kortgeknipte bruine haar had ook wel wat weg van een driehoek, waarvan de hoeken uit haar wangen leken te steken. Ze keek Violet met haar donkere ogen nieuwsgierig aan, alsof ze stiekem had zitten wachten op die zijdelingse blik. ‘Ik heb jou hier nog niet eerder gezien,’ fluisterde ze. ‘Ben je van de maandaggroep? Is een van die kussens van jou?’

‘Uh... Nee.’

‘Ben je nog niet klaar? Ik heb de mijne vorige week pas afgekregen, vlak voor de sluitingstermijn. Ik heb me door de stad gehaast om het op tijd af te leveren. Zo streng zijn mejuffrouw Pesel en mevrouw Biggins. Ik heb het hoogstpersoonlijk naar mejuffrouw Pesel gebracht.’

Een vrouw op het bankje voor hen hield haar hoofd schuin alsof ze meeluisterde en Violets buurvrouw deed er het zwijgen toe. Een minuutje later zei ze op zachtere toon: ‘Werk jij ook aan een knielkussen?’

Violet schudde haar hoofd.

‘Zijn je steekjes dan niet netjes genoeg?’ De vrouw keek haar meelevend aan. ‘Ik heb de mijne drie keer teruggekregen voordat ze tevreden waren! Moet je de steekjes uithalen? Of moet je de kasten ordenen? Dat is altijd nodig, maar het is vreselijk saai. Of houd je de administratie bij? Dat zal het zijn.’ Ze wierp een blik op Violets handen om te kijken of er inkt aan haar vingers zat. Ze zou vast ook constateren dat ze geen ring droeg, wat Violet ook al bij haar had gezien. ‘Tegen administratiewerk heb ik meteen nee gezegd. Dat doe ik al genoeg doordeweeks.’

De vrouw voor hen draaide zich om. ‘Ssst!’

Violet en haar buurvrouw glimlachten naar elkaar. Het was fijn om een bondgenoot te hebben, al was ze wel wat nieuwsgierig.

Toen de dienst op zijn eind liep, met na de toespraak van de deken nog een gezang ('Oh, holy Lord, content to dwell') en nog meer zegeningen, had Violet allang terug moeten zijn op haar werk. Ze haastte zich naar buiten terwijl haar buurvrouw met het magere gezicht haar naam nog riep: 'Gilda Hill!' Ze rende over de Outer Close, het gazon rondom de kathedraal, naar High Street, waar ze bij kantoorboekhandel Warren een typelint kocht en met rode wangen en buiten adem bij Southern Counties Insurance terugkeerde.

Ze had zich niet hoeven haasten, want het kantoor dat ze met twee andere typistes deelde was verlaten. Toen Violet nog bij het filiaal in Southampton had gewerkt, was de manager veel strenger geweest over het komen en gaan van het personeel. Hier in dit kleinere kantoor was je een stuk zichtbaarder, dus Violet's afwezigheid zou eerder moeten opvallen. Maar nee hoor. Hoewel ze liever geen standje wilde, was het toch wel een beetje teleurstellend dat niemand had opgemerkt dat haar stoel leeg was en er geen getik kwam van de roomkleurige toetsen van haar zwarte Imperial-typemachine.

Ze keek naar de lege bureaus van haar collega's. Olive en Maureen – O en Mo, zoals ze zichzelf noemden, tot vooral hun eigen hilariteit – dronken vast thee in het personeelskeukentje. Violet lustte ook wel een kopje en hoopte dat een biscuitje haar knorrende maag tevreden zou stellen. Voor de lunch had ze alleen zelfgemaakte boterhammen met Marmite en margarine gehad. Maar daar had ze nooit genoeg aan; halverwege de middag had ze doorgaans alweer honger en nam ze een paar koppen thee. Mevrouw Speedwell zou ervan gruwelen als ze wist dat Violet maar één keer per week een warme middagmaaltijd gebruikte. Vaker kon ze zich niet veroorloven, al zou ze dat nooit aan haar moeder toegeven.

Even overwoog ze zich bij haar collega's O en Mo, twee meiden van begin twintig, te voegen. Hoewel ze niet onaardig tegen

Violet waren, hadden ze een heel andere achtergrond. Ze behandelden haar alsof ze een Kaaps viooltje of een aspidistra was, het soort plant dat een ongetrouwde tante had. Ze woonden allebei nog thuis en maakten zich minder druk om geld, zoals Violet dat vroeger ook niet had gedaan. De een was sexy, de ander gewoontjes. Ze kochten zo vaak mogelijk een nieuwe jurk en leefden voor dancings, bioscoopbezoek en een scala aan mannen waaruit ze konden kiezen. Er waren genoeg mannen van hun leeftijd. Als zij een dancing binnenkwamen, hoefden ze niet te vrezen dat hun enige danspartners veel te jong of zo oud als hun grootvader waren, of zo onherstelbaar beschadigd dat er geen redding meer aan was, zoals Violet na de oorlog een paar keer had meegemaakt. Of dat er helemaal geen danspartners waren, zodat de vrouwen maar met elkaar dansten. Onder het typen spraken en lachten O en Mo over de mannen alsof het de normaalste zaak van de wereld was dat er altijd mannen voor handen waren. Ze hadden allebei meerdere vriendjes gehad in het halfjaar dat Violet nu met hen werkte, maar beiden leken nu serieuze verkering te hebben. Soms, als Violet genoeg kreeg van hun vrolijkheid en arrogantie, ging ze naar de keuken om water op te zetten, ook als ze helemaal geen thee wilde. Als ze weer gekalmeerd was, ging ze terug en liet ze haar vingers over de toetsen vliegen. Ze was een veel efficiëntere typiste dan deze meiden, en dat leken ze nog grappig te vinden ook.

Slechts één keer had Mo haar gevraagd of ze 'vroeger' ook een vriend had gehad. 'Ja,' had Violet afgemeten gezegd, omdat Laurence meer was dan een goed verhaal.

Deze week had ze het helemaal zwaar. Zelfs het vooruitzicht van thee en een biscuitje woog niet op tegen de angst dat de kleine, wulpse Olive weer haar vingers voor Violet's gezicht zou houden en voor de zoveelste keer zou pronken met haar verlovingsring. Afgelopen maandag was ze anders op het werk gekomen, met rechte schouders van trots waardoor haar blonde pij-

penkrullen dansten. Ze had samenzweerderig geglimlacht naar Mo die al achter haar typemachine zat, waarna ze haar sjaal van chiffon afdeed, haar jas ophing en zei: 'Ik ga even met meneer Waterman praten.' Ze trok haar handschoenen uit en natuurlijk ontging Violet de schittering aan haar ringvinger niet. Het was een kleine diamant, maar de schittering was onmiskenbaar.

Toen O door de gang paradeerde op hogere hakken dan Violets pumps, vervaagde de glimlach van Mo. Ze was slimmer dan haar vriendin, maar minder aantrekkelijk, met flets haar, een lang gezicht en de neiging om te fronsen. Als Violet in een vriendelijke bui was geweest, had ze Mo gerustgesteld dat haar vriend – een zwijgzame bankbediende die weleens langskwam op kantoor – haar vast ook binnenkort ten huwelijk zou vragen. Maar ze voelde zich niet vriendelijk, niet als het dit onderwerp betrof. Ze zweeg terwijl Mo zich wentelde in haar ellende.

Sinds de dag waarop O triomfantelijk met haar ring had lopen pronken, konden de meiden nergens anders meer over praten: hoe Joe haar ten huwelijk had gevraagd (in de pub, met een ring in haar glas port met citroen), hoe lang ze zouden moeten sparen voor een fatsoenlijke bruiloft (twee jaar), waar het feest zou worden gehouden (dezelfde pub), welke kleur haar jurk moest hebben (liever wit dan ivorkleurig, wat in Violets ogen een vergissing was, aangezien dat Olive's teint geen goed zou doen), waar ze zouden gaan wonen (bij zijn ouders totdat ze zelf een huis konden betalen). Het was allemaal zo banaal en meer van hetzelfde, zonder interessante of verrassende onthullingen over dromen en verlangens, dat Violet dacht dat ze gek zou worden als ze hier nog twee jaar naar zou moeten luisteren.

Ter afleiding en om haar eetlust te onderdrukken stak ze een sigaret op. Daarna rolde ze een vel papier in de typemachine en begon te typen. Het ging om een aanvraag van meneer Richard Turner uit Basingstoke voor een opstalverzekering, zodat huis en haard verzekerd waren tegen brand, overstroming of een an-

dere straf van God. Het viel Violet op dat oorlog er niet bij stond. Ze vroeg zich af of meneer Turner begreep dat niet alle schade vergoed kon worden.

Meestal typte Violet zonder erbij na te denken. Ze had al zoveel aanvragen ter verzekering van een leven, huis, auto of boot getypt dat ze zelden stilstond bij de betekenis van de woorden. Typen was voor haar een nietszeggende, repetitieve bezigheid, een troostende meditatie die haar in een gedachteloze toestand deed wegzakken. Ze wás alleen nog maar.

Al snel kwamen O en Mo weer terug. Hun geklets op de gang snelde hen vooruit en verstoorde Violets vredige trance.

‘Na u, mevrouw Hill,’ zei Mo, terwijl ze naar Olive gebaarde. Ze droegen allebei gebloemde zomerjurken, O een perzikkleurige en Mo een geelbruine. Violet was zich er pijnlijk van bewust dat haar simpele, blauwe, linnen jurk alweer drie jaar oud was, en gedateerd door de verlaagde taille. Maar zoiets liet zich nu eenmaal moeilijk vermaken.

‘Nou, graag, mejuffrouw Webster, binnen niet al te lange tijd ongetwijfeld mevrouw Livingstone.’

‘Ach, dat weet ik niet.’ Maar de gretigheid in Mo’s blik sprak boekdelen.

Olive zette haar kopje kletterend neer bij haar typemachine, waardoor er thee op het schoteltje belandde. ‘Natuurlijk wel! Misschien trouw je nog wel eerder dan ik. Straks ben je niet mijn bruidsmisje, maar mijn bruidsmevrouw!’ Ze stak haar hand maar weer eens uit om haar ring te bekijken.

Violet stopte met typen. Mevrouw Hill. Het was een veelvoorkomende naam, maar toch... ‘Heeft je verloofde een zus?’

‘Gilda? Wat is er met haar? Ze is gewoon een gekke ouwe vrijster...’ Olive leek zich te herinneren tegen wie ze het had en slikte haar woorden lachend in, maar haar laatdunkende toon was Violet niet ontgaan. Ze besloot ter plekke dat ze Gilda Hill toch wel mocht.